

ULUĞ BİR ÇINAR
İmâm Mâturîdî
Uluslararası Sempozyum Tebliğler Kitabı

28-30 Nisan 2014 • Eskişehir

Hazırlayan
Prof. Dr. Ahmet Kartal

ULUĞ BİR ÇINAR
İmâm Mâturîdî

Uluslararası Sempozyum Tebliğler Kitabı

28-30 Nisan 2014 • Eskişehir

Yayına Hazırlayan
Ahmet Kartal

Koordinatör
Derya Aydın

Grafik Uygulama
Sercan Arslan

Mizampaj
Çelebi Şenel

1. Baskı, 2014 İstanbul

Baskı Cilt

Ofis Yayın Matbaacılık, Güven Sanayi Sitesi, B Blok
No: 386 Tel: (0212) 576 47 15
Topkapı/İSTANBUL

Sertifika No: 19492

DOĞU ARAŞTIRMALARI MERKEZİ
Bab-ı Ali Yokuşu, Cermal Nadir Sk. B.Milas Han
No: 24/114 Sirkeci/İstanbul Tel: (0212) 520 27 19

Prof. Dr. Dosay KENZHETAYEV

Uluslararası Avrasya Üniversitesi Öğretim Üyesi olan Prof. Dr. Dosay Kenzhetayev sempozyuma "Kazak Müslüman Toplumu ve Mâturîdî Akidesinin Yeniden İhyası" isimli tebliğiyle katılmıştır.

Kazak Müslüman Toplumu ve Mâturîdî Akidesinin Yeniden İhyası

Din insanı Allah'a bağlayan kurumdur. Bu bağlamda inanç ile gerçekleşir. İnanç olgusu ise insanın doğasında mevcuttur. Ancak bu olgu soviyet döneminde yani kapalı bir toplumda siyasi olarak sekülerizm ilkesiyle gözardı edilmiştir. Kazakistan'da bağımsızlık sonrası ise din ve devlet ilişkilerindeki esas ilke olarak tanımlanmış laisizm ile düzenlemelere girilmiştir. Ancak laisizm ilkesinin devlet ve toplumun temel olan tarih, kültür ve dini tecrübelerinden kaynaklanan aksiyolojik kapsayıcı fonksiyonu ihmal edilmiştir. Nedeni ise o zaman din eğitiminin devlet tarafından kontrolü ve mekanizmaları netleşmemiştir. Sonuç ise belli, toplumda dini bilgilerin çeşitleri çoğalmakta ve gruplaşmalara yol açmaktadır. Bu olgu bir toplumun kendi içinde sosyal kutuplaşmalara neden olmuştur. Mezhep ayrılığı, dini eğitimin çok çeşitliliği, dini otoritenin olmayışı ve devletin de buna müdahale edemeyişi Kazakların kendi arasında tabakalaşma olgusunun derinlemesine farklılık yaratmıştır. Bu ise bir çeşit yabancılaşma olgusunu da

beraberinde getirmiştir. İşte bu manzara Kazak toplumunun geleceğini tehdit eden ve psikolojik olarak da Kazakların milli beraberlik şuurunu zedeleyen unsur haline gelmektedir. Şu anda islam din olarak, tevhid ve barış dini olmasına rağmen adeta bir parçalayıcı unsur olarak gözükmektedir. Bu problemin esas nedeni Kazak toplumunda yeni dini bilgiler, dini eğitimin çok kutuplu ve çok çeşitliliği, eski ile yeni dini tecrübelerin arasındaki doktriner tartışmalardan kaynaklanmaktadır.

Kazakistan'daki dini durum, eski Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla birlikte, ortaya çıkan diğer bağımsız devletlerdeki gibi çok canlı ve acil değişimlere yol açmıştı. Din olgusunun sosyal, kültürel, tarihi, siyasi ve psiko-gnosolojik varlığı ile imkanları toplum hayatında kendini hissettirmeye başlamıştı. Bağımsız bir devlet olarak, toplumdaki dini problemlere çözüm yolları üretilmeye çalışılmıştır. Ancak toplumdaki çok hızlı gelişmeler, din olgusunun getirdiği şartları ile bağımsızlığını yeni ilan etmiş devletin ve hem de ateist bir kapalı toplumun hukuki, siyasi ve eğitimin dini ilkeleri bir türlü örtüşmemiştir.

İlk başta dini problemlerin daha yakinen derinlemesine tanımadan, hatta buna hazırlığımızın yetersizliğine de bakılmaksızın, bağımsızlığın verdiği cesaretle devletimizin hukuki zeminlerini yeni meclisimizde çabucak kanunlaştırmaya çalışmışızdır.

Eski soviyet değerler sisteminin yerine geleneksel, tarihi, kültürel ve manevi değerlerimizi sunma çabasına girilmiştir. Ancak o zaman bu değerlerin tamamen hukuki zeminde korumanın başlıca ilkeleri ile ideleri tam anlamında kavranılmış değildir. Onun birçok nedenleri vardı. Bağımsız devletin hukuki zeminini hazırlamada zamanın yetersizliği, yani, soviyet döneminde "yarın bağımsız bir devlet olacağız" düşüncesinin olmamasından, diğer bir sebep ise, buna hazır olmadığımızı gizlemek için de, yabancıların hazır ve nazır hukuki sistemlerini dışarıdan alarak kanunlaştırmışızdır. Bu girişim yeni devletimizin hukuki esas ve şeklini tespiti yararmışsa da, devletin kurucu kültür ve toplumun temsilcilerine zararı dokunacağını önceden bilememişizdir. En kötüsü böyle bir problemi varsayımlarla olsa bile bilecek ne devlet erkanı ne de kadro mevcuttu. Sonuçta Kazakistan'daki 16 milyon nüfusun içinde 40'tan fazla din ve 3 binden fazla dini kurum ve cemaatler zuhur etmiştir.

Bunların yabancıları da yerlisi de hukuki yönden eşit bir hakka sahip olmuştur. Bu hümanist yaklaşımımızı uluslararası kurum ve merkezler takdir etmişlerdir.

Ancak bu takdirnameler, Kazakistan devletinin esas kurucu konumundaki kültür mensuplarının hürriyet sınırı ile gelişmelerine pozitif tesir edememiştir. Sonuçta geleneksel islam dininin sosyal, epistemolojik ve tedrisat veçhesi zayıf düşmüş, aksine yabancıların misyonerlik faaliyetleri hız kazanmıştır.

Eğer biz toplumdaki bugünkü sürecin yarınki sonuçlarından iyi bir olumlu gelişmelerden umutlu isek, o zaman bugünün bu sürece sahip çıkarak kendi girdilerimizi yani milli tutumlarımızı tespit ederek, bu sürecin başlıca etken unsur (komponent) olarak yerleştirmemiz icabediyor.

Onun için ilk önce, dini inanç hürriyetinin yanı sıra geleneksel dinimizi koruma ve geliştirmenin hukuki zeminlerini bir daha gözden geçirmek zorundayız. Çünkü islam dini Kazak varlığı ve kültürünün esas kaynağıdır. Ancak burada din ve devlet ilişkisini düzenleyen laiklik ilkesini her bir devlet kendi tarih tecrübesine dayalı olarak yorumlamalıdır, kanaatindeyim.

Bu Kazak devlet geleneğinin devamlılığının, onu sağlam bir zemine oturtmanın da ön şartıdır. Biz burada hukuk açısından laiklik ilkesinin devletin geçmiş tarihi ile tecrübesinde iz bırakan onun kültürel, manevi değerlere dayanarak yorumlanmasından doğal bir şey olduğunu zannetmiyoruz. Aksine devlet olgusuna, tarih, medeniyet, kültür, zaman ve mekan açısından bakıldığında bu şarttır ve tabiidir.

Şimdi ise Kazakistan toplumundaki islam dini problemlerini ele alalım. Doğrusu Allahu Teala İslamı insanlığın problemlerini çözmek için göndermiştir. Dolayısıyla İslam kendi başına problem olamaz. Kazakistan'daki islam etrafındaki problemler dini bilgi ve doktrinel psikolojik nedenlerden kaynaklanmaktadır. Bu toplum eski ile yeni, geleneksel müslümanlık anlayış ile bugünkü vehabilik arasındaki kargaşalara maruz kalmaktadır. Bilindiği gibi Kazak Türklerinin müslümanlık anlayışının temelinde tasavvuf vardır. Türk islam tarihinde Tasavvufun tarikat devri 12. yüzyıl ile 19. yüzyıl arasında devam eden bir süreci temsil etmektedir. Kazakistan'da sunni hanefi ekolünün tutunmasında Türk tasavvuf ekolünün etkisi büyüktür. Ancak bugün toplumda başta Hoca Ahmet Yesevi olmak üzere tüm Kazak müslümanlık anlayışının reviziyona tabi tutulduğu farkedilmektedir. Bunun iki nedeni vardır. İlki Kazakistan toplumundaki vehabilik anlayışının yaygınlaştırılması ise, diğeri de dinin siyasallaşmasıdır.

Vehabilik anlayışı Soviyet döneminde bir kural olarak kullanılmış ve Muftiyat medreseleri kurumlarında okutulmaya başlamıştı. Çünkü soviyet sistemi bir gün müslümanların bağımsızlıklarını elde edeceklerini bilmiş ve onların arasına bölücü unsur ancak vehabilik anlayışının olabileceğini tahmin etmişlerdir. Buradan Kazakistan'daki vehabiliğin tarihi bağımsızlık öncesine kadar uzandığını görmek mümkündür. Tarihe bakıldığında Türkistan'a vehabiliğin yayılması XX. yy. 70-80 yıllar rastlanmaktadır. XVIII-XIX. yy. Afganistan ve Hindistan'a kadar genişleyerek, soviyet ideolojisinin desteğini aldıktan sonra sunni hanefilere karşı mücadelesini başlatmıştır. Kazakistan'da ise 1972 yılında Abdugani Abdullah şeyh vehabiliğin etkin savunucusu olarak bilinmektedir. Bağımsızlık sonrası vehabilik Kazakistan'ın kuzey kesiminde ve rusdilli eğitim almışların arasında daha çok belirginleşmiştir.

XVIII. yy. zuhur eden vehabilik İbn Teymiyye'nin anlayışını izlemiş ve Muhammed bin Abdulvahhab ile gelişerek, bugünkü Suudi Arabistan'ın ideolojisi haline gelmiştir.

Tarihte vehabiler, karşı tarafla savaşmayı "bidatla" savaş olarak nitelendirmişlerdir. Ve bidatı münker, emir bil-marûfu vacip bilmişlerdir. Onlar bidat ile şirki yok etmek için mezarlara saldırmışlardır. Ve bu yüzden onlar sahabelerin, Hz. Aişe ile Hz. Fatma'nın mezarlarını bile sürmüşlerdir. Şimdi ise Kazakistan'da vehabiler Yesevi ile Arslan Baba mezarlarını ziyaret etmenin şirk, büyük günah olduğunu savunarak toplumda fitne yaratmaktalar. Aslında Baba merazlığını ziyaret etmek Kazak müslümanlık anlayışının bir özelliğidir.

Vehabilerin doktrinel zemininin oluşması islam tarihinde daha erken bir dönemlere doğru uzanmaktadır. Bugünkü Kazakistan'daki vehabiliğin takipçileri dini islah etmek, peygamber dönemine dönüş adı altında faaliyetlerini sürdürmektedirler. Tevhidi kurtarmak adıyla geleneksel Kazak müslümanlık anlayışını islah etmek için büyük çaba içerisindeyler. Evliya kabri ziyareti, tevessül şirktir. Kazakların İslamla bütünleşmiş geleneklerinin tamamı bidattır. Kendilerini anlamak istemeyenleri cahil, hatta onların inançlarını kabul etmeyenleri dinsiz olarak nitelendirmekteler. Kazak müslümanlığını savunanları "matürîdçiler" yani Mâturîdî akidesinin cahilleri olarak tanımlamaktadırlar. Bilindiği gibi bir zaman vehabiler Hanefi mezhabını kafirlerin mezhabı olarak nitelendirmişlerdir. Şimdi ise bunların inançlarını takip eden

kardeşlerimiz, ecdadlarımız geçtiği yollar ve dini tecrübelerine nefretle bakmaktadırlar.

Genel olarak vehabilik Kazakistan'da yüzyıllarca oluşa gelmiş hanefi mezhabına zıt kutuptaki, hiçbir mezhebi tanımayan tutumu sergilemektedir. Mesela biz fanilere onların ruhlarına Kuran okuyoruz, kabirleri ziyaret ediyoruz, onların başlarına da kabirtaş koyarız. İşte bunların tamamı islama aykırı bidat olarak mütalaa ediliyor. Musiki, teatro, doğum günleri, hatta peygamberimizin mevlidi bile günahdır, şirktir, bidattır. Gençlerin kafasında hem psikolojik ve hem de epistemolojik sorular devam etmektedir. İşte bunun gibi sorular gençlerimizin yüzyıllarca oluşmuş dini tecrübelerimize olan şüphelerini körüklemektedir.

Aslında İslam bilginleri bidatı tamamen yok saymıyor. Bidat eğer beş vakit namazın yerine iki veya ondan fazla vakitleri koyarsanız. Yani islamın iman esasları, namaz, oruç, zekat, hac yerini değiştirirseniz bidattır.

Bidatı hasene insanın akli, toplumun maddi ve manevi gelişimine uygun bir şekilde dinin koyduğu çerçevede içerisindeki dini ve dünyevi ihtiyaçları karşılayan şeylerdir. Mesela mevlid, tesbih, tahlil, zikir, teknoloji ürünlerinden istifade etmek gibi peygamber zamanında olmayan şeylerin tamamını bidat olarak nitelensek o zaman islamın ruhunu boğmuş olacağız. Allah insan aklıyla icad edilmiş şeylere aşkla bakmaktadır. İslam şeriatı Kuran ve Sünnete uygun düşen şeyleri "örf" yani güzel, kabul edilir demiştir. Üstelik umum müslümanlar tarafından kabul edilmiş ön görülmüş şeyleri Allah da kabul etmektedir. Eğer biz yüzyıllarca Sünnete uymuyor diye, islam bilimlerini terk edersek, yani tefsir, hadis, sarf, mektep, medreseler, üniversitelere gitmezsek islam ruhuna aykırı davranmış olacağız. Ama sonuç değişmemektedir. Vehabilik taasubuna çarpılmış gençlerimizle ortak anlayış zemini yakalamak gittikçe zorlaşmaktadır.

Ruhu bilmek islamın şartlarından. "Man arafa nafsahu fakad arafa rabbahu." Kuran'da ruh hakkında az bilgi verilmişse de islam felsefecileri eserlerinde ruh hakkında en çok anlatılan konu durumdadır. insanın özüdür ruh. Dolayısıyla Türk İslam din anlayışının ve tasavvufun konusu ruh olagelmıştır. Bu anlayış islamın özündeki insanın değerini de ön plana çıkarmaktadır. Akıl ruhunda denge olmayanı da sorumlu tutmayan Allah'ın sünneti de ortadadır. İşte akıl ile naklin birliğini bir metodolojik ilke olarak takdim eden Mâturîdiyye akidesi diğerlerinden bu özelliğiyle farklılık göstermektedir. Burada açık olarak Mâturîdilikte aklın birinciliği gibi

Mu'tezilenin ve Eş'ariyenin naklin birinciliği gibi ilkesel tutumunun olmadığını soylemekte yarar vardır. Aslında aklın birinciliği veya naklin birinciliği gibi ilkeler Yunan felsefesindeki öz ile varlığın ilişkisini konu edinen diyalektik anlatım tarzlarıdır. İslamda kelam ekolleri içerisinde fikirlerini orta yol anlayışı ve akıl ile naklin birliği üzerine yoğunlaştıran ekol Mâtürîdiyye olmuştur.

İşte günümüzde bizim toplumda kendilerini yeneden İslam'ı yaymakla görevli sayan ve serbestce faaliyet göstermekte olan Vehhabî'ler İslam'ın fitrat dini olduğunu gölgeleyen usûplarıyla Kazak Müslümanlık anlayışının temeli olan Tasavvufu da Mâtürîdiyye akidesini de yok saymaktadır.

"Tasavvuf tamamen ahlaktır" demiştir Hariri. Gerçekte tasavvuf İslam'ın özüdür. Manevi yükselişin, rûhi tecrübenin tezgâhıdır. Nitekim Hz. Peygamberimiz (s.a.s) kendisi için "ben güzel ahlakı tamamlamaya geldim" demişti. Vahabiler ise tasavvufu İslam'a aykırı bir olgu, tamamen din dışı fırka olarak nitelemektedir. Şu anda tasavvuf düşmanlığı Kazakistan'da en zirve noktaya ulaşmış durumdadır. Bu duruma sürükleyen olay toplumdaki yeni tasavvuf erbaplarının son on yıldır sürdürdükleri faaliyetlerinden kaynaklanmaktadır.

Ayrıca bu faaliyet dinin siyasallaşması sonucunu beraberinde getirmiştir. Onlar haklı olarak Vehhabiliğin Hanefi mezhebi ve geneksel Kazak Müslüman anlayışına aykırı olduğu propagandasını sürdürmektedirler. Bu da siyaseten hız almakta olan Vehhabilik yandaşlarını rahatsız etmiştir. Tabii ki burada bugünkü toplumdaki tasavvuf erbaplarının da bilgi eksikliklerinin olduğunu söylememiz gerekmektedir. Tasavvuf ve tarikatın uzlaşmacı, eğitici ilkelerini zamanın talepleriyle bütünleştirmek yerine geleneksel anlatımlarının çerçevesinden çıkmayı başaramışlardır. Ve toplumda kutuplaşmalar belirginleşerek diyalektik çatışmalara yol açmıştır. Bunu tehlike olarak gören siyasiler diğer tarafın etkisi altında kalarak ve birçok dış etkenlerin tavsiyelerini yerine getirerek geleneksel tasavvuf erbaplarını mahkum etmiştir. Aslında Kazakistanda tasavvufun gelişmesini dış devletler de istememektedir. Çünkü tasavvuf milliyetçilik duygusunu körükleyen tek olgudur. Tarihe bakıldığında Kazaklar ile Cungar arasındaki savaşta, ondan sonraki Çar Rusyası istilası, sömürgeciliğine karşı başkaldıranlar ancak sufiler olmuştur.

Sufiler Sünni Hanefi çizgisinde olup, akidelerinde bir sorun olmamıştır. Onların bu duruma düşmesine

Kazakistan Müslümanları dini idaresinin da payı vardır. Çünkü onlar sürekli sufiler tarafından tenkitlere maruz kalmışlardır. Tenkitlerinde de onlar haklıydılar. Dini otoriteleri sarsılmıştı. Böylece toplumdaki dini kutuplaşmalara devlet el koymuş ve şimdilik problemi böyle bir yollarla çözmüş gözükmektedir.

Ancak sorunlar devam etmektedir. O sorunlar kısaca şöyle özetlenebilir. Vehhabiler "Kuran'da var mı" diyorlar ise, geleneksel müslüman anlayışı mensupları "Kuran'a uygun mu" demektedir, bu da karşılıklı etkileşimden meydana gelen soru tarzlarıdır. Geçmiş tarihimizde buna nasıl bakmışlar sorusu hala gündemde yok şimdilik. Kanaatimce zamanla eğitimle bu sorular cevabını bulacaktır, elbet.

Konu eğitime gelince, bildiği üzere soviyet döneminde dini eğitim söz konusu olmamıştır. Bağımsızlık sonrası devlet tarafından din eğitime önem çok az verilmiştir. Yine Türkistanda açılmış Uluslararası Yesevi üniversitesinde çok az sayıda din uzmanları hazırlaya gelmiş. Sonra Almatıda NurMubarek İslam Üniversitesi imam hazırlamayı ele almış. Bunun dışında Kazakistan'ın 5 üniversitesinde "dintanu" uzmanlığı programıyla eğitim verilmektedir. Ciddi bir din uzmanları hazırlayacak fakülte oluşmuş değildir henüz. Son dört yıldır ilahiyat bölümü Türkistan'da faaliyet göstermekte ve her sene 10 öğrenci devlet bursuyla ve daha on öğrenci Türkiye bursuyla eğitim görmekteydiler. Bu durum yerli din uzmanlarının gelişimi ve yetişmesi için yeterli sayıya ulaşamadığının göstergesidir.

Bağımsızlığımızı kazandığımız yıllardan beri süre gelen süreci değerlendirdiğimizde, tarihteki devamlılık yerine getirilmeye çalışılıyor. Kazakistan topraklarından yetişmiş tarihteki ünlü din bilginlerimizin eserleri devlet destekli "Kültürel Miras" projesi çerçevesi içerisinde tercüme edilerek eğitime sunulmaktadır. Tarihte unutulmuş vakıf müessesesi yeniden canlandırılmış ve kamusal müesseselere önem verilmektedir. En önemli gelişim toplumdaki misyonerlik faaliyetlerinin ve yabancı İslam dainlerinin sundukları inanç sistemlerinin muhtevası toplumca bilgilendirme kurslarıyla açıklanmaktadır.

Kuran'ın anlaşılmasının esasen iki yolu bellidir. Tefsir bil masur - yani eseri eserle, ikincisi ise rey ile. Bunlardan orta yolu yani nakil ile akli bir bütünlük içerisinde anlamayı ilke edinen ekol Mâtürîdî olmuştur. Mâtürîdî anlayışı akli hem nakli hükümlere vâkıf olmamızı şart koşmaktadır. Yani nakli hükümleri Kur'an, Sünnet, mühkem, muteşabih,

nesih, mensuh, haber ve onun şariatleri ise bunun yanı sıra akli hükümler akıl, nazar, te'vil, ictihad, delil ve hücceti bilmek zorunluluğu kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

Kazak din bilginlerinin eserlerini incelediğimizde doğal olarak Mâturîdiyye akidesinin zeminini tesbit etmek güç değildir. Mesela Yeseviden başlayıp Abay dñnemine kadar uzayan düşünürlerimizin eserlerinde Mâturîdinin Kitab-ı Tevhidinde yer alan Allah'ın zatî ve subutî sıfatlarının tefsiri, muhkem ve muteşabih ayetlerin tasnifi, Sultanmahmut'un eserlerinde Mâturîdiyyenin kader, kasb, insan ihtiyarı anlayışları, Sakarim eserlerinde tevil ve tefviz düşünceleri yer almaktadır. Çok şükür ki, dini tecrübemizdeki bu simaların eserleri olmasaydı bugün Vehhabilik saldırısı karşısında hiç itiraz etmeden aciz kalacaktık. Maalesef, Kazak Müslümanlık anlayışının Hanefi, Mâturîdî ve Yesevilik çizgisinde olduğunu bugünkü gençlerimize yeniden anlatma çabası içerisindeyiz.

Kazakistan tarihi ve varoluşsal olarak bulunduğu coğrafik olgu itibarıyla Mâturîdilik ekolünün yayıldığı kutsal mekandır. Bu mekan yüzyıllarca Hanefi-Mâturîdî çizgisindeki Türk Müslümanlık anlayışının egemen olduğu kutsal topraktır. Sovyet rejimi tesiriyle ve daha önceki din bilimlerinin buralarda sistematik bir şekilde ele alınmadığı da bir gerçekliktir. Ancak şu anda küreselleşen dünya ve Vehhabilik misyonerliği karşısında sözünü ettiğimiz boşlukları doldurma çabası içerisinde olduğu gözlemlenmektedir. Artık Mâturîdilik bir kelamî ekol olmanın yanısıra

Kazak Türk Müslümanlık kimliğinin korunması ve canlanmasının zemini olarak değer kazanmaktadır. Bağımsızlığının yirminci yılında dindarlık düzeyi ve muhtevasını aynı şekilde din ve devlet ilişkisi istikametinin geleceğini de Mâturîdilik Hanefilik ve Yesevilik üçgeni oluşturmaktadır. Bu olumlu ve rasyonel çizginin yanısıra halen Vehhabilik anlayışının serbestce propagandasına da izin verilmiş gözükmektedir. Bu olgu da Mâturîdilik zeminlerinin ilmi esaslarla yeniden yorumlanmasını gerekli kılan etken olmaktadır.

Şunu da itiraf etmeliyiz ki, Mâturîdiyyenin en önemli eserleri 'Kitab-ı tevhid' ve 'Tevilat'ı henüz Kazak diline çevirilmis değildir. Ancak Mâturîdilik metodoloji esasları Üniversitelerde ders müfredatlarında yer almaktadır. Bu bir zorunluluktur. Çünkü Kazakistan'daki eğitim sisteminde "dintanu" eğitim standartlarında daha çok din bilimleri okutulmaktadır. Toplumun esas talebi gereği de ilahiyat ağırlıklı olduğu için de bölümlerimizde Mâturîdî akidesi platformu ve Hanefi fikh esasları dersi okutulmaya başlamıştır. Şu anda toplumda Vehhabilik anlayışının yaygınlaşması sonucunda Kuran'daki müteşabih ayetler üzerinde ciddi bir gerilim göze çarpmaktadır. Nakli esasları ön plana çıkarmış anlayışın özünde Kuran-ı Kerim'i bir dini hüküm ve kaideler koyan değil de kaidelerin kendisi haline getirmektedir. Bu olgu ise adeta toplumu geriye İslam'ın orta asırlardaki durumuna doğru sürüklemektedir. Bu olması gereken olgu değildir aslında. Bunun önüne geçmek için Mâturîdilğin ihyası ve çağdaş bilimsel anlayış ekseninde yeniden yorumlanması kaçınılmaz olmuştur...